

Щебликіна І. О., Щебликіна З. В., Полякова М. А.

Україна

ПЛАНУВАННЯ ВИТРАТ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Висвітлено основні проблеми планування витрат, як джерела виявлення та мобілізації наявних резервів в сучасній підприємницькій діяльності.

Розкрито роль аналітичної та методологічної роботи при формуванні та плануванні витрат з урахуванням сучасних тенденцій економічного розвитку.

Проблеми планування витрат висвітлені в наукових працях М. В. Волкової, І. Є. Давидовича, В. Мадзігона, Г. О. Партина, Р. І. Шепеленко, А. Д. Шеремета, С. Р. Яцишина та ін.

Ключові слова: планування, витрати, собівартість, підприємницька діяльність.

І. Вступ Будь-яка підприємницька структура в процесі функціонування споживає безліч ресурсів - матеріальних, трудових, фінансових. Ці ресурси формують витрати підприємства - найважливіший економічний показник її діяльності.

Сьогоднішнє підприємницьке середовище характеризується складністю, динамізмом та зростаючим рівнем конкуренції та глобалізації. Забезпечення ефективності підприємницької діяльності за таких умов потребує постійного вдосконалення методів і техніки управління бізнесом [1].

Уся система господарського механізму управління і регулювання в діяльності підприємства засновані на методах планування.

Планування — це цілеспрямована інтелектуальна діяльність людей, що має на меті визначення цілей і завдань функціонування певних систем (підприємство, район, держава...) та шляхів і методів досягнення цих цілей і завдань. Тобто планування передбачає прийняття заздалегідь рішення про те, що робити, коли робити, хто і як буде робити, проектування бажаного майбутнього та ефективних шляхів його досягнення. Образно кажучи, планування — це міст між нашим нинішнім становищем і тим, якого ми прагнемо [2].

План повинен враховувати ціль діяльності підприємства, його структуру, рух ресурсів, роботу людей, кількісні і якісні показники, конкретні види продукції чи послуг і терміни їх виготовлення, характеристики робіт.

Особливої уваги в сучасному підприємстві потребує планування витрат.

II. Постановка задачі Основною ціллю нашого дослідження є висвітлення проблемних моментів в питаннях планування витрат в підприємстві та визначення шляхів їх розв'язання.

III. Результати Метою планування витрат (собівартості) є оптимізація поточних витрат підприємства, що забезпечує необхідні темпи зростання прибутку й рентабельності на підставі раціонального використання грошових, трудових і матеріальних ресурсів.

Планування, що є однією з головних функцій системи управління витратами, являє собою економічне обґрунтування розміру витрат в плановому періоді для виробництва та збуту промислової продукції підприємства певної кількості та якості. В ході планування витрат необхідно виявити резерви їх зниження, визначити очікуваний розмір витрат ресурсів [3].

Класифікація витрат для потреб планування наведена в табл.1

Таблиця 1

Класифікація витрат для потреб планування

Необхідно акцентувати увагу на тому, що управління витратами в нинішніх умовах потребує врахування сучасних тенденцій розвитку.

Ознаки	Види витрат
Місце виникнення на підприємстві	Зведені по: - підприємству; - структурних підрозділах, - цехах; - дільницях; - робочих місцях; - центрах витрат; - центрах відповідальності
Об'єкти господарської діяльності	За об'єктами господарської діяльності (продукція, роботи, послуги, господарські процеси, деталі, замовлення)
Характер виробництва	Основне виробництво. Допоміжне виробництво. Обслуговуюче виробництво.
Зв'язок з обсягами господарської діяльності	Постійні, змінні; умовно постійні, умовно змінні
Спосіб перенесення витрат на об'єкт	Прямі, непрямі
Час виникнення	Витрати минулого періоду, витрати звітного періоду, витрати майбутніх періодів
По відношенню до джерел покриття	Вхідні витрати (залишок готової продукції на початок звітного періоду); Поточні витрати (виробнича собівартість готової продукції звітного періоду); Вихідні витрати (собівартість реалізованої продукції)
За калькуляційними ознаками	За елементами витрат, за статтями калькуляції
Місце здійснення контролю	За місцем формування. За центрами відповідальності
Можливість регулювання	Регульовані, нерегульовані
Мета формування	Визначення собівартості. Визначення прибутку. Оцінка альтернативного варіанту
Види діяльності	Операційні, інвестиційні, фінансові, надзвичайні, виробничі, адміністративні, збутові, постачання, невиробничі
За єдністю складу	Одноелементні, комплексні
За календарними періодами	Поточні, довгострокові, одноразові
За доцільністю витрачання	Продуктивні, непродуктивні

Підприємствам необхідно враховувати реальні можливості зниження витрат на основі досягнення науково-технічного прогресу.

В даний час інноваційна діяльність розглядається як найважливіший ресурс виробничо-технологічного та соціального розвитку та підвищення конкурентоспроможності нашої країни, це обов'язкова умова збереження і інструмент мобілізації її науково-технічного потенціалу для вирішення проблем країни.

Економічна криза змусила підприємств оптимізувати свої витрати [4].

Планування собівартості дозволяє порівнювати витрати з результатами, в той же час, воно є засобом перевірки планів підприємства і тих напрямків технічного прогресу та змін його структури, як і в них передбачені. Таким чином, планування витрат виробництва - це складова частина системи управління промисловим підприємством [6].

Необхідна розробка стратегії зниження витрат, встановлення контрольних точок оцінки доцільності подальшого здійснення витрат.

Отже, в умовах економічної кризи витрати суб'єктів підприємництва або економічні витрати необхідно аналізувати з позицій чітких методологічних орієнтирів, які підказували б дослідникам найкоротший шлях до істини, а в прагматичному плані сприяли їх оптимізації [5].

Успішне застосування сучасних технологій управління всіма аспектами діяльності підприємства, постійний моніторинг бізнес-процесів, оптимізація і мінімізація витрат повинні стати основою управлінської діяльності в сучасному підприємстві.

Орієнтиром для визначення, якими саме витратами потрібно управляти в першу чергу, є стратегічний план підприємства.

Процес управління витратами має на меті виявити, як саме сформувалася собівартість, які чинники мали на неї позитивний, а які - негативний вплив. Це, по-перше, а по-друге, процес управління витратами має бути направлений на

прогнозування можливої величини витрат, максимально точне передбачення їх рівня та поточне оперативне втручання у діяльність підприємства в разі виявлення відхилень від наперед визначеного бажаного стану.

Техніка управління витратами поділяється на три групи, залежно від того, чи приносить вона ефект в короткостроковій, середньостроковій або в довгостроковій перспективі (рис. 1).

Рис. 1. Управління витратами

IV. Висновки Основна задача планування витрат - визначення очікуваних результатів економічної діяльності в підприємстві та зведення до мінімумів ризику такої діяльності.

Для достовірного визначення собівартості необхідне запровадження комп'ютерних програм, які б могли бути адаптованими до різних сфер підприємницької діяльності і забезпечували б об'єктивною інформацією про формування витрат та давали можливість оперативно управляти цими витратами, починаючи з найнижчого рівня їх формування - рівня робочих місць.

Задля успішного вирішення цих задач необхідна розробка методичної літератури щодо планування витрат з урахуванням світового досвіду, для усіх форм сучасного підприємництва, враховуючи специфіку їх функціонування, особливості економічного розвитку та орієнтацію на вимоги зовнішнього середовища.

Література

1. Гавриленко Ю.М., Коваль А.А. Особливості управління витратами на підприємстві *Технології та дизайн* №4 (5) 2012 р.
2. Нелеп В.М. Планування на аграрному підприємстві — К.: КНЕУ, 2004. — 495 с.
3. Волкова М.В. Система управління витратами промислового підприємства *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*, 2013, № 3 (23) с. 31
4. Петренко В.А., Самокіш А.О. Бізнес-інкубатори як ефективний інструмент соціально-економічного розвитку і умова конкурентоспроможності підприємств Бізнес-інкубатори як інструмент забезпечення конкурентоспроможності малого бізнесу : монографія / за ред. О.Г. Череп. — Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2017. - 192 с.
5. Л.А. Свистун, Р.М. Левкова. Удосконалення системи управління витратами підприємства в умовах нестабільної економіки *Економіка і регіон* № 4 (65) — 2017 — ПолтНТУ
6. С.Р. Яцишин Удосконалення планування витрат діяльності в умовах функціонування ринкових механізмів господарювання *Науковий журнал «Вісник Технологічного університету Поділля»* №4 2000/Ч.1 с. 41.